

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Herinrichting Havengebied Terschelling

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

17 december 2009 / rapportnummer 2344-32

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

De gemeente Terschelling wil het havengebied van Terschelling herstructuren. Het voornemen houdt het volgende in:

- Uitbreiden van de jachthaven met 210 ligplaatsen door het verplaatsen van de oostelijke havendam;
- Veranderen van de huidige indeling van de jachthaven naar een boxensysteem;
- Herinrichten van het veerhaventerrein, de Kom, de loskade Dellewal en de Willem Barentszkade;
- Baggeren van de Kom en het verstevigen van de strekdam met een nieuwe damwand;
- Natuurontwikkeling.

Voor de ontwikkelingen is een wijziging van het bestemmingsplan nodig. Tevens dient in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 een passende beoordeling te worden opgesteld.¹ Ter ondersteuning van de besluitvorming wordt een gecombineerde besluit-milieueffectrapportage (m.e.r.)- en plan-m.e.r.-procedure gevolgd. De gemeente Terschelling is bevoegd gezag in deze procedure.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')² beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval de onderstaande informatie moet bevatten:

- een onderbouwing van de nut en noodzaak van het initiatief, met name van de uitbreiding van de jachthaven;
- een integrale beschrijving van de verschillende planonderdelen, met specifiek aandacht voor de onderlinge samenhang en consequenties voor het plan als één of meerdere onderdelen geen doorgang vindt;
- inzicht in mogelijke effecten op te beschermen habitats en soorten binnen de Natura 2000-gebieden 'Waddenzee' en 'duinen Terschelling' en de Ecologische Hoofdstructuur. Betrek daarbij ook cumulatieve gevolgen tengevolge van andere activiteiten en besteed aandacht aan de mogelijke externe werking op beschermde gebieden buiten het plangebied;
- een publieksvriendelijke samenvatting van het MER, met voldoende onderbouwend kaart- en beeldmateriaal.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

¹ Zie bladzijde 4 van de startnotitie.

² Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*.

2. DOELSTELLING, BELEID EN BESLUITEN

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

In de startnotitie wordt als doel herinrichting van het havengebied genoemd waarbij veiligheid, ruimtelijke kwaliteit en de versterking van de recreatieve voorzieningen belangrijke randvoorwaarden zijn. Gebleken is dat deze randvoorwaarden eigenlijk de beoogde doelen zijn. Beschrijf in het MER de doelen en geef aan in hoeverre sprake is van een hoofddoel met nevendoelen. Ga ook in op de samenhang tussen de verschillende doelen. Het is wenselijk om de doelen zo te beschrijven dat ze in twee stadia in het planvormingsproces een rol kunnen vervullen:

- bij de afbakening van te beschrijven alternatieven en het verhelderen waarom andere oplossingsrichtingen buiten beschouwing worden gelaten;
- bij de rangschikking van alternatieven op doelbereik.

Motiveer de gewenste capaciteitsvergroting van de jachthaven en ga daarbij in op de relatie met het 'Convenant Vaarrecreatie Waddenzee'.³

2.2 Beleidskader en wet- en regelgeving

In de startnotitie is ingegaan op het beleidskader en de wet- en regelgeving die relevant zijn voor het voornemen. Geef in het MER aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten hieruit voortkomen en wat de consequenties voor (onderdelen van) het voornemen zijn.

Besteed naast de in de startnotitie genoemde kaders aandacht aan:

- Wet Bodembescherming en Wet Milieubeheer en de daaronder vallende regelgeving met specifiek aandacht voor het nuttig toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen;
- Natuurbeschermingswet 1998;
- Flora- en faunawet;
- Nota Ruimte/beleidskader 'Spelregels EHS';
- Beleidskader op het gebied van cultuurhistorie;
- Laatste stand van zaken beroepschrift (april 2009) van de gemeente Terschelling bij de Raad van State over de begrenzing van het Natura 2000-gebied 'Waddenzee'.

2.3 Te nemen besluiten

Geef in het MER aan welke besluiten voor het voornemen moeten worden genomen, door wie en in welke volgorde. Geef tevens aan welke vergunningen voor realisatie van het voornemen vereist zijn en door wie deze verleend moeten worden.

³ Zie hierover ook de zienswijze van de Waddenvereniging (Bijlage 2, nummer 2)

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

In de startnotitie wordt met name ingegaan op de herinrichting/uitbreiding van de jachthaven en niet op de gewenste natuurontwikkeling. Ga in het MER ook in op de niet m.e.r.-plichtige ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt, voorzover deze relevant zijn voor de milieueffecten van het plan. Beschrijf de voorgenomen ontwikkelingen zo uitgebreid als nodig is om een goede effectbeschrijving mogelijk te maken en maak zoveel mogelijk gebruik van kaart- en beeldmateriaal. Geef daarbij in ieder geval inzicht in:

- het onderscheid tussen herinrichting en uitbreiding;
- de samenhang/relatie tussen de verschillende ontwikkelingen;
- de locaties, omvang, duur en volgorde van de verschillende ontwikkelingen;
- de activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de eindsituatie (beheer, onderhoud en gebruik);
- de onderverdeling tussen vaste ligplaatsen, passantenplaatsen, de benodigde buffercapaciteit en de noodopvang;
- de mogelijkheden voor hergebruik van vrijkomende materialen en mogelijke nieuwe bestemmingen;
- de toekomstvastheid van de constructie van de dammen in relatie tot gevolgen van klimaatverandering.

3.2 Alternatieven

Presenteer in het MER alternatieven voor zover ze onderscheidend zijn ten aanzien van milieueffecten. Zowel de uiteindelijke inrichting als de uitvoering van het voornemen zijn van belang. Gezien het dwingende karakter van de Natuurwetgeving zal minimalisatie van de effecten op Natura 2000-gebieden uitgangspunt moeten zijn bij alle alternatieven. De Commissie adviseert om in ieder geval in te gaan op:

- de wijze waarop de verschillende planonderdelen met elkaar samenhangen. Denk daarbij tevens aan de consequenties voor het plan als één of meerdere onderdelen geen doorgang vindt zoals uitbreiding van de jachthaven;
- de plaats binnen het plangebied waar de uitbreiding van de jachthaven mogelijk kan worden gemaakt;
- beheermaatregelen voor het gebruik van de havens en de Waddenzee waarmee de huidige en eventueel toekomstige vraag naar uitbreiding van de ligplaatscapaciteit beperkt kan worden (dubbeldoelstelling 'Convenant Vaarrecreatie Waddenzee');
- varianten voor de damwandconstructie met grondaanvulling ter plaatse van de strekdam in de Kom ter bescherming van dit cultuurhistorische object.

3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het is belangrijk om doelgericht een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) te ontwikkelen. Het mma moet uitgaan van de best bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

3.4 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van autonome ontwikkelingen, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat het voorgenomen initiatief of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten. In ieder geval moet worden ingegaan op:⁴

- ontwikkelingen (afgelopen jaren gerealiseerd en plannen) op andere Waddenhavens (inclusief de Duitse en Deense Wadden);
- vaargedrag en gebruik van het Waddengebied (actueel en ontwikkelingen), met daarbij een onderscheid in doelgroepen (vaste ligplaatshouders, passanten, internationaal);
- ontwikkeling van de sluispassages bij de Afsluitdijk en Harlingen.

4. BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN

4.1 Algemeen

De alternatieven dienen getoetst te worden aan het doelbereik en de milieugevolgen. Geef in het MER inzicht in het beoordelingskader voor de doelstellingen en voor de milieugevolgen van het voornemen. De Commissie adviseert de toetsingscriteria die hierbij gehanteerd worden van zoveel mogelijk kwantitatieve en meetbare indicatoren te voorzien. Geef waar relevant aan welk gewicht aan de criteria wordt toegekend bij de beoordeling van de alternatieven.

Maak in het MER bij de beschrijving van effecten een duidelijk onderscheid tussen de aanlegfase (tijdelijke effecten) en de gebruiksfase (permanente effecten). De begrenzing van het studiegebied moet zodanig worden gekozen dat alle effecten van de verschillende onderdelen van het voornemen in beeld worden gebracht, ook als deze effecten zich buiten het plangebied voordoen.

Onder andere in de nota 'Verantwoord Varen op het Wad' is veel (kwantitatieve) informatie opgenomen over de huidige situatie en de verwachte toekomstige ontwikkelingen betreffende de havens en het gebruik van de Waddenzee door de recreatievaart. De herinrichting en uitbreiding van de jachthavens van Terschelling is mede op die gegevens gebaseerd. Werk bij het opstellen van het MER en het beoordelen van het initiatief op doelbereik en de milieugevolgen deze gegevens verder uit en geef aan in welke mate de capaciteitsuitbreiding bijdraagt aan een verhoging van de recreatiedruk op de Waddenzee, de vaargeulen, de havens en de sluisen.

⁴ De nota 'Verantwoord varen op het Wad' bevat veel bruikbare informatie voor de gevraagde beschrijving.

4.2 Natuur

Schets in het MER op hoofdlijnen een algemeen beeld van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten op de natuurwaarden in het studiegebied. Geef daartoe aan welke waardevolle (beschermde en/of bedreigde) habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied en wat de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied is. Ga daarna in op de ingreep-effect relaties tussen de diverse onderdelen van de voorgenomen activiteit en de in het plangebied aanwezige natuurwaarden. Geef daarvoor aan voor welke van deze habitats, dieren en planten gevolgen te verwachten zijn, wat de aard en omvang van de gevolgen⁵ is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen.

Ga in ieder geval in op de volgende, mogelijk te verwachten effecten (deze opsomming is niet limitatief):

- verstoring van (broed)vogels en zeehonden door aanwezigheid van mensen, machines en schepen, geluid en nachtverlichting tijdens de aanlegfase en de gebruiksfase, zowel in de omgeving van de haven als op grotere afstand (bijvoorbeeld door extra vaarbewegingen);
- effecten van onderwatergeluid op vissen en zeehonden;
- areaalverlies van habitats en oppervlak leefgebied van soorten door uitbreiding van de jachthaven;
- verlies van groeiplaatsen van bijzondere korstmossen en hogere planten als gevolg van verwijderen/verplaatsen van stenen havendammen;
- effecten van veranderingen in morfologie in de omgeving van de haven;
- effecten van eventuele vertroebeling en veranderingen in waterkwaliteit, ook als gevolg van (extra) onderhoudsbaggerwerkzaamheden;
- effecten van diverse soorten emissies/lozingen.

Beschrijf mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen. Geef gemotiveerd aan welke andere mogelijke effecten op voorhand niet worden verwacht dan wel verwaarloosbaar klein zullen zijn en daarom niet zijn onderzocht.

Natura 2000-gebieden 'Waddenzee' en 'Duinen Terschelling'

Beschrijf voor de Natura 2000-gebieden 'Waddenzee' en 'Duinen Terschelling':

- de instandhoudingsdoelstellingen⁶ voor de verschillende soorten en habitats, of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling en geef aan of de verschillende soorten en habitats in het studiegebied (kunnen) voorkomen;
- de instandhoudingsdoelstellingen die volgen uit de eerdere aanwijzing van de Waddenzee als beschermd natuurmonument (de zogenaamde 'oude doelen') voor zover relevant voor het studiegebied;
- de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit⁷ van habitattypen en leefgebieden voor soorten;
- de actuele en verwachte populatieomvang van soorten aan de hand van meerjarige trends.

⁵ Geef aan of het gaat om vernietiging van leefgebied door bijvoorbeeld ruimtebeslag, verstoring door bijvoorbeeld licht en geluid, verdroging of vernatting door verandering van de waterhuishouding, versnippering door doorsnijdingen of barrièrewerking.

⁶ Voor het Natura 2000-gebied 'Waddenzee' en 'duinen Terschelling' gelden instandhoudingsdoelstellingen, te vinden in het definitieve aanwijzingsbesluit d.d. 25-02-2009.

⁷ Zie voor een kenschets, definitie en kwaliteitseisen van habitattypen en de ecologische vereisten van soorten de profielendocumenten van LNV.

Onderzoek welke gevolgen voor soorten en habitats met een instandhoudingsdoelstelling kunnen optreden. Omdat niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebied, geldt dat een passende beoordeling opgesteld moet worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen. Maak in ieder geval inzichtelijk of een eventueel blijvend effect op Natura 2000-gebied alleen bestaat uit verlies van habitats door de voorgenomen uitbreiding van de jachthaven of dat door het voornemen ook andere veranderingen kunnen gaan optreden, eventueel op langere termijn, zoals extra verstoring van vogels en zehonden door een toename van het aantal vaarbewegingen.

Betrek in alle gevallen waarbij sprake is van effecten, ook als deze op zichzelf relatief gering zijn, de effecten van andere projecten en plannen op dezelfde soorten en habitats bij de beoordeling van deze effecten.

Onderzoek in de passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.⁸ Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of wanneer de zogenaamde ADC-toets⁹ met succes wordt doorlopen.¹⁰

Ecologische hoofdstructuur

Geef aan of de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden' van EHS-gebieden 'Terschelling' en 'Waddenzee' worden aangetast en of het voornemen past binnen het toetsingskader¹¹ voor deze EHS-gebieden.

Soortenbescherming¹²/bedreigde planten- en diersoorten

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten en Rode Lijstsoorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt.¹³ ¹⁴ Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde en/of Rode Lijstsoorten en bepaal of verbodsbepalingen m.b.t. beschermde soorten overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats.¹⁵ Geef indien verbodsbepalingen overtreden kunnen worden aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort.

⁸ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

⁹ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁰ Art. 6, lid 3 en 4 Habitatrichtlijn, geïmplementeerd in art. 19g en 19h Natuurbeschermingswet 1998.

¹¹ Het toetsingskader zoals beschreven in de Nota Ruimte, Spelregels EHS en/of provinciale uitwerkingen.

¹² Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹³ Op grond van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen bestaan er vier verschillende beschermingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van de groep waartoe de soort behoort. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën: tabel 1 (algemene soorten), tabel 2 (overige soorten), tabel 3 (Bijlage IV Habitatrichtlijn-/ bijlage 1 AMvB-soorten) en vogels.

¹⁴ Bij de inventarisatie van de beschermde soorten kan onder andere gebruik worden gemaakt van gegevens van het Natuurloket: www.natuurloket.nl en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur: www.gegevensautoriteitnatuur.nl.

¹⁵ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting van beschermde en/of Rode Lijstsoorten kunnen beperken of voorkomen.

4.3 Bodem en water

Geef in het MER een voldoende gedetailleerde beschrijving van de bodemopbouw, de bodemsamenstelling en bodemkwaliteit in het plangebied om op basis daarvan de effecten van de verschillende ontwikkelingen te kunnen bepalen. Ga bij de beschrijving van de chemische kwaliteit in op eventueel aanwezige (diffuse) verontreinigingen en indien aanwezig op de aard en omvang ervan.

Ga voor elk van de alternatieven vervolgens in op:

- de noodzakelijke vergravingen, baggerwerkzaamheden en/of ophogingen en de wijze waarop deze worden uitgevoerd;
- de chemische en fysische kwaliteit van de vrijkomende grond, slib en baggerspecie en de wijze van verwerking en/of de toepassing binnen en eventueel buiten het plangebied;
- de mogelijkheden voor hergebruik van vrijkomende bouwstoffen (stortsteen, bekledingsmateriaal, e.d.);
- welke maatregelen (dammen en constructies) nodig zijn voor de herinrichting van de jachthaven en de realisatie van ligplaatsvoorzieningen in de Kom en welke gevolgen deze hebben op de morfologie (erosie/sedimentatie) in het studiegebied;
- de noodzakelijke voorzieningen voor de aanleg van de nieuwe dam rond de jachthaven in verband met te verwachten zettingen (realiseren overhoogte) en ter waarborging van de stabiliteit;
- mogelijke effecten van de aanleg en het gebruik van de haven op de waterkwaliteit en de waterbodem;
- de mogelijke maatregelen om de nadelige effecten van de planonderdelen te beperken.

Presenteer in het MER een grondbalans voor de verschillende grondstromen, inclusief slib- en baggerspecie met onderscheid in vrijkomen, verwerken, toepassen en af- en aanvoer.

4.4 Woon- en leefmilieu

Lucht

Het is niet te verwachten dat door dit voornemen de grenswaarden van de luchtkwaliteitseisen zoals opgenomen in de Wet milieubeheer zullen worden overschreden. In het MER moet dit aannemelijk worden gemaakt. Indien niet aannemelijk kan worden gemaakt dat aan de grenswaarden wordt voldaan, moet een modelberekening worden uitgevoerd.

Geluid

Het initiatief kan een geluidstoename veroorzaken door de aanlegwerkzaamheden (onder andere heiwerkzaamheden) en uitbreiding van de jachthaven. Daarnaast kan er door de herinrichting een toename en/of verschuiving optreden van de geluidsbelasting en geluidsgehinderden.

Beschrijf in het MER voor de huidige situatie, de referentie en de alternatieven:

- de geluidscontouren afkomstig van het initiatief op een contourenkaart;
- de geluidbelasting op gevoelige bestemmingen;

- de aantallen geluidbelaste woningen (vanaf de voorkeursgrenswaarde van de Wgh).

Maak gebruik van modelberekeningen die voldoen aan het Meet- en rekenvoorschrift geluidhinder 2006.

4.5 Cultuurhistorie¹⁶ en landschap

Beschrijf de cultuurhistorische en landschappelijke waarden in en voor zover relevant rond het plangebied. Denk daarbij bijvoorbeeld aan:

- ruimtelijke kwaliteit zoals zichtlijnen vanuit de bebouwingsrand naar het wad en vanaf het wad naar West Terschelling;
- monumentale waarden (cultuurhistorisch waardevolle strekdam ter plaatse van de Kom en monumenten aan de rand van het havengebied);
- de gevolgen (van de aanleg) van de damwandconstructie met grondaanvulling ter plaatse van genoemde strekdam;
- archeologische waarden.

Maak zoveel mogelijk gebruik van kaartmateriaal, foto's en/of artist-impressions. Geef in het MER duidelijk aan wat het effect is van de verschillende alternatieven op de aanwezige waarden zowel in de aanlegfase als de gebruiksfase.

4.6 Nautische veiligheid en overige veiligheidsaspecten

De voorgenomen uitbreiding van de jachthavencapaciteit zal resulteren in meer vaarbewegingen en piekbelastingen op de vaarroutes en in het havengebied. Met name op het moment van aankomst en vertrek van veerboten en vrachtschepen kunnen nautisch onveilige situaties toenemen. Geef een beschrijving van de mogelijke knelpunten en mitigerende maatregelen op een maatgevende dag en een maatgevend moment.

Ga in het MER ook in op de eventuele hinder tijdens de uitvoering op de veerdiensten¹⁷, de beroepsvaart en pleziervaart. Beschrijf de in dat kader te treffen maatregelen en voorzieningen om de overlast zo beperkt mogelijk te houden.

Maak tevens inzichtelijk welke nautische veiligheidsrisico's er bestaan op de vaarroutes van en naar Terschelling en in de omgeving van de haven als gevolg van voor anker liggende schepen in de toegangsgeul.

Beschrijf daarnaast de veiligheidsrisico's als gevolg van 'gestapeld' afmeren van de boten in de haven. Geef vervolgens de effecten aan van de voorgenomen herinrichting en uitbreiding van de havencapaciteit op de veiligheidsaspecten.

¹⁶ Onder 'cultuurhistorie' wordt in dit advies verstaan zowel bovengrondse (zichtbare), als ondergrondse (archeologische), als historisch-geografische elementen.

¹⁷ Zie hierover ook het advies van Rijkswaterstaat (Bijlage 2, nummer 1)

5. OVERIGE ASPECTEN

5.1 Vergelijking van alternatieven

Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

5.2 Leemten in milieu-informatie

Geef aan over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Beschrijf welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is.

In het MER moet duidelijk worden gemaakt welke consequenties de kennisleemten en onzekerheden hebben voor het besluit. Geef een indicatie in hoeverre op korte termijn de informatie beschikbaar zou kunnen komen.

5.3 Evaluatieprogramma

De Waddenzee is een open systeem waarin niet alleen de bestaande havens het gebruik door de waterrecreatie bepalen, maar ook de toegangen via de sluizen en de verbindingen met de Noordzee en veranderingen in vaargedrag. Hierdoor hebben de berekeningen van de toename van het recreatief gebruik als gevolg van uitbreiding van de ligplaatscapaciteit in de havens bij het bepalen van de milieueffecten een grote onzekerheidsmarge. Monitoring van de ontwikkeling in het gebruik van het gebied, waarbij alle ontwikkelingen worden meegenomen, is gewenst om met beheermaatregelen onvoorziene effecten te kunnen bijsturen.

Het bevoegd gezag moet bij het besluit aangeven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER al een aanzet geeft tot een evaluatieprogramma en daarbij een verband legt met de geconstateerde leemten in informatie en onzekerheden.

5.4 Vorm en presentatie

Denk bij de vorm en presentatie van het MER aan:

- het zo beknopt mogelijk houden van het MER, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- het opnemen van een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- het gebruik maken van recent kaartmateriaal, het goed weergeven van topografische namen en het toevoegen van een duidelijke legenda.

5.5 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en zodanig worden voorzien van illustratiemateriaal dat het als geheel een goede afspiegeling vormt van de inhoud van het MER.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: college van burgemeester en wethouders van de gemeente Terschelling

Bevoegd gezag: gemeenteraad van Terschelling

Besluit: Bestemmingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: D10.3

Activiteit: Herinrichting van het havengebied van Terschelling en uitbreiding van de jachthaven.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in: 'De Terschellinger' van 22 oktober 2009
ter inzage legging startnotitie 22 oktober t/m 3 december 2009
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 28 oktober 2009
richtlijnenadvies uitgebracht: 17 december 2009

Bijzonderheden:

Het havengebied ligt aan de rand en deels ook binnen de begrenzing van de Natura 2000-gebieden 'Waddenzee' en 'duinen Terschelling'. In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 zal een passende beoordeling worden opgesteld.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. J.H.J. van der Gun
drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)
drs. J.P. Siedsma (secretaris)
ir. K.A.A. van der Spek
drs. C.T.M. Vertegaal

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Startnotitie Milieueffectrapportage Herinrichting Havengebied Terschelling, Oranjewoud, september 2009;
- Concept Havenvisie Wadden 'Verantwoord varen op het Wad', Oranjewoud & Waterrecreatie Advies, juli 2009;
- Inrichtingsplan Havengebied Terschelling, Gemeente Terschelling, maart 2009;
- Convenant Vaarrecreatie Waddenzee, december 2007;
- Structuurvisie Havengebied Terschelling, Gemeente Terschelling & Grontmij, december 2005.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Rijkswaterstaat Noord-Nederland, Buitenpost
2. Waddenvereniging, Harlingen
3. Boekel de Nerée, namens Rederij Eigen veerdienst Terschelling B.V. en M.P.S. Stortemelk B.V.

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Herinrichting Havengebied Terschelling

De gemeente Terschelling wil het havengebied van Terschelling herstructureren en de jachthaven uitbreiden. Voor de ontwikkeling is een wijziging van het bestemmingsplan nodig. Ter ondersteuning van de besluitvorming wordt een gecombineerde besluit/ plan-m.e.r.-procedure doorlopen.

ISBN: 978-90-421-2914-6

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

